

**Cofnodion Cyfarfod o PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU CYMUNEDAU IACHACH
a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor - Penmorfa ddydd Dydd Iau, 28 Gorffennaf 2022**

PRESENNOL: Y Cynghorydd Caryl Roberts (Cadeirydd), y Cynghorwyr Amanda Edwards, Elaine Evans, Eryl Evans, Keith Evans, Wyn Evans, Gwyn James, Sian Maehrlein, John Roberts a Carl Worrall.

HEFYD YN BRESENNOL: Y Cynghorwyr Rhodri Evans a Gareth Lloyd.

SWYDDOGION YN BRESENNOL: Elizabeth Upcott, Rheolwr Corfforaethol, Diogelu; Alun Williams, Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd; Carwen Evans, Rheolwr Corfforaethol, Diogelu'r Cyhoedd; Heddwyn Evans, Rheolwr Iechyd Yr Amgylchedd; Llyr Hughes, Rheolwr Corfforaethol, Gwasanaethau Tai; Neris Morgans, Swyddog Gwasanaethau Democrataidd & Nia Jones, Rheolwr Corfforaethol, Gwasanaethau Democrataidd.

(10.00am - 10.22am)

(10:30am - 11:58am)

*Cafodd y cyfarfod ei atal mewn ymateb i faterion technegol ac
ailddechreuodd am 10.30am.*

1 Ymddiheuriadau

- i. Ymddiheurodd y Cynghorwyr Ceris Jones (Is-gadeirydd), Mark Strong ac Ifan Davies am nad oeddent yn gallu bod yn bresennol yn y cyfarfod.
- ii. Ymddiheurodd Donna Pritchard, Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Porth Gofal a Sian Howys, Porth Cynnal am nad oeddent yn gallu bod yn bresennol yn y cyfarfod.

2 Datgelu buddiant personol (gan gynnwys datganiadau chwipio) Atgoffir aelodau am eu cyfrifoldeb personol yn datgan unrhyw fudd personol a budd sydd yn rhagfarnu yn gysylltiedig â materion a gynhwysir yn yr agenda hwn yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol 2000, Cyfansoddiad y Cyngor a Chod Ymddygiad Aelodau. Yn ogystal, mae'n rhaid i Aelodau ddatgan unrhyw chwip plaid gwaharddedig a roddwyd ar Aelod yng nghyswllt y cyfarfod yn ôl Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.

Datganodd y Cynghorydd Wyn Evans fuddiant personol mewn perthynas ag eitem 5.

3 Adroddiad Rheoli Perfformiad y Gwasanaeth Adolygu Annibynnol Chwarter 3 2021 – 2022

Cyflwynodd y Cynghorydd Alun Williams (Aelod Cabinet dros wasanaethau Gydol Oes a Lles) adroddiad y Gwasanaeth Adolygu Annibynnol Chwarter 3 2021/2022. Caiff adroddiadau chwarterol eu rhoi gerbron y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Iachach fel rhan o'r ystyriaeth barhaus o'r pwnc i sicrhau bod yr Awdurdod Lleol yn cyflawni ei ddyletswyddau fel y Rhiant Corfforaethol. Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys y safonau a'r targedau cenedlaethol a lleol a ddefnyddir i fesur y canlyniadau ar gyfer plant sy'n derbyn gofal a phlant sydd wedi gadael gofal adeg eu cyfarfod adolygu, ac mae'n cynnwys Dangosyddion Perfformiad Llywodraeth Cymru.

Ar sail y wybodaeth sydd ar gael a'r hyn a fynegwyd yn ystod y cyfarfod adolygu, daw'r Swyddog Adolygu Annibynnol i farn broffesiynol ynghylch effeithiolrwydd cynllun gofal y plentyn/person ifanc o ran bodloni ei anghenion, a gall argymhell newidiadau i'r cynllun gofal. Yn ystod y cyfarfod adolygu bydd y Swyddog Adolygu Annibynnol yn ystyried a oes angen cymorth ar y plentyn/person ifanc i adnabod pobl eraill berthnasol i gael Cyngor cyfreithiol/cymryd camau ar ei ran. Roedd y Swyddog Adolygu Annibynnol o'r farn nad oedd angen cymryd y cam hwn ar gyfer unrhyw blentyn yn ystod y cyfnod dan sylw. Yn ogystal, mae'r Swyddog Adolygu Annibynnol yn ystyried a oes unrhyw dramgwydd yn erbyn hawliau dynol y plentyn/person ifanc ac, os oes, gallai gyfeirio'r achos i CAF/CASS Cymru. Ni chododd yr angen i wneud hynny mewn unrhyw gyfarfod adolygu yn ystod y cyfnod hwn.

Mae'r adroddiadau hyn yn cael eu hystyried o fewn Cyfarfodydd Sicrhau Ansawdd Plant sy'n Derbyn Gofal Amlasiantaethol sy'n cwrdd bob chwarter; mae'r cyfarfodydd hyn yn gyfle i nodi a gweithredu ar berfformiad a materion eraill yn ymwneud â'r maes gwaith hwn. Mae'r adroddiadau hyn hefyd yn cael eu cylchredeg a'u hadolygu gan Grŵp Rhianta Corfforaethol yr Awdurdod Lleol, a cynhelir y cyfarfodydd hyn bob chwarter. Aeth y Cynghorydd Alun Williams ymlaen i gyflwyno Crynodeb o'r Pwyntiau Allweddol a nodwyd ar dudalen 2 yr adroddiad.

Nododd Elizabeth Upcott nad oedden nhw wedi derbyn unrhyw awgrym ar sut y byddai'r canllawiau newydd ar y newidiadau i apwyntiadau deintyddol arferol yn effeithio ar y gwasanaeth. Mae gweithwyr iechyd proffesiynol yn mynychu cyfarfodydd monitro sicrwydd ansawdd.

Mynegodd y Cynghorydd Alun Williams siom gyda'r cyhoeddiad gan mai strategaeth allweddol y Cyngor gyda'r Model Gydol Oes a Lles oedd darparu ymyrraeth gynnar ac atal, a ddylai leihau'r angen am wasanaethau drutach yn hwyrach ymlaen.

Tynnodd y Cadeirydd sylw at y ffaith y bu cynnydd sylweddol yn nifer y plant sy'n derbyn gofal dros y 2 flynedd ddiwethaf, fel yr adlewyrchir ar dudalen 4 yr adroddiad. Canmolodd y gwasanaeth am adroddiad clir a oedd wedi'i gyflwyno'n dda.

Esboniodd Elizabeth Upcott fod tueddiad tebyg wedi'i weld yn genedlaethol yn dilyn y pandemig, ac er bod nifer y plant mewn gofal yng Ngheredigion yn isel o'i gymharu ag awdurdodau lleol eraill, roedd pryder ac roedd mesurau atal yn cael eu rhoi ar waith yn y tymor byr a'r tymor hir. Cyfeiriwyd at natur lleoliadau'r plant a adolygwyd a statws cyfreithiol y plant a adolygwyd yn ystod y chwarter hwn. Eglurwyd cynlluniau llwybr i'r aelodau. Amlygwyd bod yr awdurdod lleol yn parhau i fod â chyfrifoldeb cyfreithiol i ddarparu gofal a chymorth i'r rhai rhwng 16 a 25 oed sy'n gadael gofal. Er nad oedd pawb yn y grŵp oedran hwn eisiau ymgysylltu, neilltuwyd Cynorthwydd Personol i bob un sy'n gadael gofal.

Nodwyd bod diffyg gofalwyr maeth yn genedlaethol ac er bod ymgyrch recriwtio wedi bod dros Gymru gyfan, mae dod o hyd i leoliadau yn parhau i fod yn her. Mae cynlluniau rheoli parhaus ar y gweill i reoli hyn.

Esboniodd Elizabeth Upcott fod staffio'n parhau i fod yn heriol, a'u bod nhw'n mynd ar drywydd pob llwybr, roedd uwch reolwyr yn ymwneud â chynlluniau gweithredu, ac roedd cyfarfodydd yn cael eu cynnal yn rheolaidd. Eglurodd fod yr adroddiadau chwarterol yn ofyniad, ac roedd yn rhoi gwybod i bawb am unrhyw dueddiadau ac yn rhoi trosolwg fel rhieni corfforaethol.

Tynnodd y Cadeirydd sylw at y ffaith bod recriwtio Gweithwyr Cymdeithasol ac Uwch Weithwyr Cymdeithasol wedi ei gynnwys ar y gofrestr risgiau. Atgyfnerthodd bwysigrwydd adrodd yn chwarterol.

O ran y cynnydd sylweddol yn nifer y plant sy'n derbyn gofal, nododd y Cynghorydd Alun Williams fod disgwyl i'r nifer ostwng wrth symud ymlaen wrth i awdurdodau lleol ymdrin â'r nifer a ddaeth i'r amlwg yn sgil covid.

Roedd y Cadeirydd yn gwerthfawrogi y bu cynnydd yn nifer y plant sy'n derbyn gofal yn genedlaethol ond roedd yn ymwybodol bod Ceredigion yn awdurdod llai ac y gallai fod ychydig yn fwy agored i'r risg.

Mynegodd Aelodau'r Pwyllgor eu gwerthfawrogiad o'r adran ac am eu gwaith caled mewn cyfnod heriol iawn.

Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i nodi cynnwys yr adroddiad a lefelau'r gweithgarwch o fewn yr Awdurdod Lleol.

4 Rhaglen Cymorth Tai 2022 2026

Cyflwynodd Llyr Hughes y cefndir i Raglen Cefnogi Tai 2022-2026 fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad. Cyfeiriwyd at y 4 papur cefndir sy'n ofynnol o dan y canllawiau grant presennol, a nodwyd bod y cynllun 4 blynedd wedi nodi 4 blaenoriaeth strategol a hefyd camau wrth symud ymlaen. Eglurodd bod y cynllun yn cwmpasu'r holl anghenion tai, a bod y strategaeth gyffredinol yn sail iddo.

Mewn ymateb i ymholiad ynghylch y rheoliadau rhentu newydd a fydd yn dod i rym ar 1 Rhagfyr 2022, eglurodd Llyr Hughes fod landlordiaid yn gadael y farchnad ac eraill yn cynyddu rhent a bondiau ar gyfer y rhai mwyaf bregus. Roedd llawer o wybodaeth anecdotaidd yn cylchredeg, ond y darlun ar draws Cymru yn gyffredinol oedd hyn.

O ran troi allan 'heb fai', roedd gan y gwasanaeth Opsiynau Tai wasanaeth porth, ac roedden nhw'n gallu cyfeirio pobl at y cymorth cywir. Mae'r Cyngor yn rhan o Gynllun Prydlesu Cymru a'r nod yw gweithio'n agos gyda landlordiaid preifat.

Mae aelodau wedi gweld cynnydd yn nifer yr ymholiadau gan bobl sydd wedi derbyn hysbysiadau i adael llety rhent preifat oherwydd rhesymau amrywiol. Mae hyn nid yn unig yn effeithio ar iechyd meddwl pobl, ond mae'n lleihau

argaeledd llety rhent. Cymeradwywyd Gwasanaeth Dewisiadau Tai Ceredigion am ei gefnogaeth.

Atgoffwyd yr aelodau i gyfeirio trigolion at y Gwasanaeth Opsiynau Tai os oedd angen cymorth arnynt i ddod o hyd i lety arall. Roedd yn gwerthfawrogi bod diffyg tai fforddiadwy ac nad oedd y lwfansau tai yn adlewyrchu rhenti'r farchnad breifat.

Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i argymhell y Rhaglen Cymorth Grant a Datganiad o Anghenion i'w gymeradwyo gan y Cabinet.

5 Adroddiad ar y ffioedd arfaethedig ar gyfer Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Ymwneud ag Anifeiliaid) (Cymru) 2021

Cyfeiriodd Heddwyn Evans at y cefndir a'r sefyllfa bresennol a amlinellwyd yn yr adroddiad. Nodwyd bod y ffioedd arfaethedig mewn ymateb i'r cynnydd mewn pobl sy'n gwerthu anifeiliaid anwes yn breifat ac ar-lein yn hytrach na phrynu o siop anifeiliaid anwes. Cyfeiriwyd at y Sefyllfa Bresennol, a oedd yn cynnwys bod cyflwyniad i'r ddeddfwriaeth wedi ei gyflwyno drwy'r broses Ddemocrataidd ym mis Tachwedd 2021 a hefyd Cyfraith Lucy, sydd eisoes ar waith yn Lloegr. Mae'r ffioedd arfaethedig sydd wedi'u rhestru ar dudalen 2 o'r adroddiad yn adlewyrchu'r gwaith ychwanegol sydd gan yr awdurdod i'w wneud a lefel y mewnbwn gan swyddogion.

Cyfeiriwyd at yr hyn sydd i mewn ac y tu allan i'r cwmpas: Gwerthu Anifeiliaid fel Anifeiliaid Anwes gan gynnwys y Prawf Busnes, meini prawf o fewn y cwmpas, canllaw i ddangosyddion rhedeg busnes gwerthu anifeiliaid fel anifeiliaid anwes, meini prawf y tu allan i'r cwmpas a dangosyddion canllaw o weithgareddau sydd "y tu allan i'r cwmpas" fel yr amlinellir yn yr adroddiad.

Cafodd yr aelodau gyfle i ofyn cwestiynau a gafodd eu hateb gan Heddwyn Evans. Dyma'r prif bwyntiau a godwyd:

- Esboniodd Heddwyn Evans eu bod yn monitro hysbysebion ar-lein ac amllder hysbysebion gan fridwyr heb drwydded, a allai fod yn arwydd bod bridio yn cael ei wneud fel gweithgarwch masnachol.
- Mae anawsterau gydag olrhain o ran monitro lles cŵn ar ôl iddyn nhw orffen bridio gan nad oes deddfwriaeth i gefnogi hyn. Mae amddiffyniad ar waith ar gyfer bridwyr trwyddedig nad ydynt yn caniatáu mwy nag un torllwyth y flwyddyn a 6 mewn oes. Yn ogystal, mae strategaeth ymddeol ar waith ac roedd gosod microsglodion yn ofyniad cyfreithiol. Mae gwaith yn cael ei wneud yn barhaus i ddiogelu lles anifeiliaid.
- O ran pwy oedd yn cael ei gategoreiddio fel bridwr, eglurodd Heddwyn Evans fod awdurdodau yn edrych ar wahanol senarios i sicrhau cysondeb. Mae monitro dros gyfnod o amser yn allweddol i weld a yw'r gweithgarwch yn fasnachol ac i wneud elw. Bydd pob achos yn cael ei ystyried yn ei rinwedd ei hun cyn gwneud penderfyniad.
- Yn dilyn pryderon a godwyd gan aelodau y gallai teuluoedd gael torllwyth y flwyddyn am incwm ychwanegol, eglurodd Heddwyn Evans nad oedd

unrhyw fwriad i drwyddedu pobl yn y sefyllfa yma ond yn hytrach, pobl a oedd wedi cael torllwyth gan sawl ci mewn blwyddyn.

- Mae Bathodynau Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi yn nodi y gallai elw o £1000 awgrymu gweithgarwch masnachol - dywedodd Heddwyn Evans y byddai hyn yn codi pryderon o ystyried y cynnydd mewn prisiau yn ddiweddar.
- Mae monitro gwefannau, nodi bridwyr a phatrymau gweithredu yn cymryd llawer o amser. Mae'r camau gorfodi ychwanegol wedi'u cynnwys yn y ffi. Os bydd angen adnoddau ychwanegol i wneud y gwaith, bydd angen ystyried hyn.
- Mynegwyd pryderon gan aelodau nad oedd eglurder llwyr o ran y gwahaniaeth rhwng y diffiniad o weithgaredd domestig a masnachol.
- Roedd yr aelodau'n teimlo bod cael anifail anwes teuluol yn bwysig, er mwyn addysgu plant am sut i ofalu am anifeiliaid anwes.
- Rhoddodd Alun Williams, Swyddog Arweiniol Corfforaethol, sicrwydd i'r aelodau mai'r nod oedd targedu pobl heb drwydded a oedd yn amlwg yn gweithredu fel delwyr anifeiliaid anwes ac sy'n elwa o'u gweithredoedd. Roedd cael strwythur trwyddedu a ffioedd ar gyfer y trwyddedau newydd hyn yn orfodol o safbwynt cyfreithiol.

Yn dilyn cwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor, cytunwyd i argymhell yr adroddiad a'r strwythur ffioedd arfaethedig i'w gymeradwyo gan y Cabinet.

6 Cofnodion y Cyfarfod Blaenorol

CYTUNWYD i gadarnhau cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 15 Mawrth 2022.

Materion sy'n codi: Dim.

7 Blaenraglen Gwaith Ddrafft 2022-2023

CYTUNWYD nodi'r Flaenraglen Waith a gyflwynwyd yn amodol ar y canlynol:

- i. Gweithdy yn benodol ar gyfer cyllideb y gwasanaethau o dan gylch gwaith y pwyllgor (Hydref)
- ii. Anogodd y Cadeirydd yr aelodau i roi gwybod iddi am unrhyw faterion yr hoffent eu harchwilio fel rhan o gylch gwaith y pwyllgor.

Diolchodd y Cadeirydd i bawb am eu hamynedd yn y cyfarfod heddiw gan ymddiheuro am yr anawsterau technegol.

**Cadarnhawyd yng Nghyfarfod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu
Cymunedau Iachach a gynhaliwyd ar Dydd Iau, 27 Hydref 2022**

Cadeirydd: _____

Dyddiad: _____